

дозволяє говорити про позитивні зрушення у напрямку виправлення ситуації.

Проведені комплексні дослідження все частіше лягають в основу антикорупційних нормативно-правових актів, до наукової спільноти звертаються за експертними висновками відносно прийнятих управлінських рішень органами, що здійснюють запобіжну антикорупційну діяльність. Така тенденція дає підстави розраховувати на позитивну динаміку зниження рівня корупції в Україні найближчим часом.

Вчасне виявлення корупційних ризиків дозволить запобігти поширенню корупції в транспортній та космічній сферах, підвищить рівень довіри до цих галузей зі сторони інвесторів, що позитивно вплине на економіку держави в цілому. Вироблення методики виявлення корупційних ризиків є спільним завданням органів публічної влади та наукової громадськості.

УДК 35.316 (043.2)

Артьомов Є.О., аспірант,
Класичний приватний університет, м. Запоріжжя
Науковий керівник: Армаш Н.О., д.ю.н., доцент

ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ЧЛЕНСТВО В НИХ ЯК ЗАСАДИ ЗАСТОСУВАННЯ ДО НИХ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Питанню адвокатського самоврядування присвячена значна кількість наукових праць. Водночас, жодна із робіт не підіймає питання про правову природу повноважень органів адвокатського самоврядування, а також про належність таких організацій до організацій приватного права, діяльність яких гуртується на засадах добровільності, чи публічного права, яким властиві відносини влади-підпорядкування із іншими суб'єктами.

Так, зазначені органи не слід визнавати приватноправовими, оскільки організації приватного права (юридичні особи приватного права та громадські організації без статусу юридичних осіб) створюються на засадах добровільності і самоорганізації, тоді як членство в органах адвокатського самоврядування є обов'язковим для адвокатів і пов'язано із правом на здійснення адвокатської діяльності. Разом із тим, організації публічного права (зокрема органи державної влади та місцевого самоврядування, державні та

комунальні установи тощо) формуються незалежно від бажання приватних осіб брати в них участь чи взагалі їх думки щодо необхідності існування таких організацій (зокрема, думка виборців щодо недоцільності існування відповідної ради не є підставою для ліквідації її (ради) ліквідації у зв'язку із тим, що виборці не бажають бути членами відповідної територіальної громади).

Водночас, оскільки приватні особи не мають можливості «вийти» із таких організацій, як «держава», громада «області», громада «міста» тощо, Конституція України передбачає серйозні обмеження щодо діяльності таких організацій і їх впливу на приватних осіб. Так, положення ст. 19 Конституції України вказують на те, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1].

Зазначені положення спрямовані на те, щоб суб'єкти публічної влади, наділені законом певними повноваженнями щодо приватних осіб, функціонували виключно таким чином, щоб їх рішення, дії та бездіяльність були передбачуваними на основі аналізу законодавства. Водночас, щодо приватних осіб Конституція України не встановлює таких обмежень і застосовується принцип «дозволено все, що прямо не заборонено законом» [2].

Для віднесення органів адвокатського самоврядування до однієї із двох зазначених вище категорій слід дослідити наступні питання: 1) які повноваження мають органи адвокатського самоврядування; 2) чи властивий зазначеним повноваженням публічно-правовий характер.

Відповідно до ч. 7 ст. 54 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» З'їзд адвокатів України: обирає голову і заступників голови Ради адвокатів України, голову і заступників голови Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, голову і членів Вищої ревізійної комісії адвокатури та достроково відкликає їх з посад; затверджує статут Національної асоціації адвокатів України та вносить до нього зміни; затверджує правила адвокатської етики; затверджує положення про Раду адвокатів України, положення про Вищу кваліфікаційно-дисциплінарну комісію адвокатури, положення про Вищу ревізійну комісію адвокатури; розглядає та затверджує звіти Ради адвокатів України, Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, висновки Вищої ревізійної комісії адвокатури; обирає двох членів Вищої ради правосуддя; затверджує кошторис Ради адвокатів України, кошторис

Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, затверджує звіт про їх виконання; здійснює інші повноваження відповідно до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [3].

Аналіз зазначених повноважень вказує, що З'їзд адвокатів України має наступні основні повноваження, подібні до повноважень публічної адміністрації: встановлення обов'язкових для всіх адвокатів правил; призначення вищих посадових осіб держави (членів Вищої Ради правосуддя).

Вважаємо, що зазначені повноваження не можуть бути надані приватно-правовій організації, яка б: не входила до структури публічних органів влади; не представляла б інтереси певного невизначеного кола осіб (тобто, виборців, жителів тощо); діяла б виключно в приватних інтересах членів такої організації.

Тобто, в даному випадку, з метою реалізації публічного інтересу, а саме регулювання адвокатської діяльності і забезпечення незалежності Вищої Ради правосуддя від інших державних органів, законодавець фактично наділив іншу організацію, якою обрав З'їзд адвокатів України, функціями, які властиві виключно публічним органам влади, які здійснюють представництво народу України. Так, функція щодо встановлення загальнообов'язкових правил та/ або їх роз'яснення і уточнення, належить законодавчій або виконавчій гілці влади, а функція щодо призначення посадових осіб (окрім Президента України, депутатів парламенту та інших осіб, обраних на виборах шляхом прямого голосування) належить до виключних повноважень держави в особі конкретно визначених державних органів.

У зв'язку із цим слід дійти висновку про те, що З'їзд адвокатів України є публічно-правовою організацією в тому сенсі, що виконує функції, які спрямовані на реалізацію публічних інтересів, діючи фактично від імені держави, а отже до його діяльності мають бути застосовані антикорупційні запобіжники аналогічні тим, що застосовуються до публічних органів влади.

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Про Засади державної політики України в галузі прав людини: Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 р. № 757-XIV. URL <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/757-14>
3. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/page2>